

El municipalisme cultural davant el repte dels béns comuns

Publicat per [Interacció](#) [1] el 20/02/2018 - 11:58 | Última modificació: 25/06/2026 - 09:29

Aquest article de Nicolás Barbieri permet tornar sobre un moment que va generar grans expectatives en les polítiques culturals locals: l'arribada dels anomenats *ajuntaments del canvi* després de les eleccions municipals de 2015. L'autor no en fa un balanç ni una celebració. Prefereix formular preguntes sobre què va canviar realment en les polítiques culturals de ciutats com Barcelona, Madrid o Saragossa i fins a quin punt aquelles experiències van aconseguir transformar les lògiques tradicionals de l'acció cultural pública.

L'interès del text no rau tant en la descripció de programes concrets com en el marc d'anàlisi que proposa. Barbieri sosté que la principal qüestió que haurien d'afrontar les polítiques culturals és la desigualtat. Una desigualtat que no afecta només l'accés a la cultura, sinó també la participació, la creació, la producció i la capacitat d'incidir en les decisions culturals. Segons l'autor, aquest problema continua ocupant un lloc secundari en l'agenda cultural, malgrat la seva centralitat en altres àmbits de les polítiques públiques com la salut o l'educació.

A partir d'aquí, l'article introdueix una idea especialment rellevant: la necessitat de pensar la cultura des de la lògica dels béns comuns. Això implica entendre que la cultura no és només un conjunt de serveis o equipaments gestionats per l'administració, sinó també un conjunt de recursos, comunitats i normes que poden ser governats col·lectivament.

La pregunta de fons és molt actual: poden les polítiques culturals anar més enllà de garantir l'accés a activitats i equipaments per convertir-se en polítiques que comparteixin capacitat de decisió, reconeixin comunitats actives i afrontin les desigualtats culturals de manera estructural?

?Les polítiques culturals dels béns comuns no només gestionen recursos culturals; també reconeixen comunitats capaces de governar-los col·lectivament.

Barbieri considera que els governs municipals sorgits del nou municipalisme van introduir un canvi discursiu significatiu en incorporar amb més força els drets culturals i la preocupació per la desigualtat. Tot i això, sosté que les transformacions efectives van ser més limitades. Les iniciatives impulsades es van concentrar principalment en la descentralització territorial de l'oferta cultural, amb programes de proximitat i reforç dels equipaments de barri. Aquestes polítiques van permetre abordar desequilibris territorials, però van tenir més dificultats per intervenir sobre altres factors de desigualtat com la renda, l'origen social, el nivell educatiu o el gènere.

Una de les aportacions més interessant del text és la distinció entre polítiques d'accés i polítiques dels comuns. Les primeres busquen facilitar l'accés de la ciutadania a una oferta cultural definida institucionalment. Les segones exigeixen reconèixer que els recursos culturals poden ser gestionats col·lectivament per comunitats que desenvolupen les seves pròpies normes i formes d'organització. En aquesta perspectiva, un centre cultural deixa de ser només un equipament municipal per convertir-se en un recurs compartit per una comunitat concreta.

L'autor analitza experiències com Harinera a Saragossa, Medialab-Prado a Madrid o el programa Cultura Viva a Barcelona. Les considera experiències valuoses perquè assagen formes de coproducció, gestió comunitària i participació ciutadana. Tot i això, conclou que es tracta sobretot d'iniciatives puntuals i no d'un canvi estructural de les polítiques culturals municipals.

Una altra contribució important és la seva explicació dels factors que dificulten el canvi en les polítiques públiques. Barbieri identifica tres dimensions. La primera són els actors: els sectors culturals consolidats, les institucions i les relacions de poder acumulades. La segona són les institucions: normes, procediments, estructures administratives i condicionants pressupostaris que limiten la capacitat de transformació. La tercera són les idees: els marcs

interpretatius que defineixen què es considera un problema cultural i quines respostes semblen legítimes.

El text acaba amb una reivindicació de l'avaluació com a eina d'aprenentatge col·lectiu. Barbieri defensa que les polítiques culturals haurien de ser capaces de demostrar si redueixen desigualtats, si generen cooperació entre actors diversos i si produeixen resultats equitatius. No com un exercici burocràtic, sinó com una forma de construir coneixement compartit sobre allò que funciona i allò que no.

Llegit des d'avui, el text resulta especialment interessant perquè anticipa debats que posteriorment han guanyat pes en les polítiques culturals: els drets culturals, la governança participativa, la gestió comunitària, la cocreació de polítiques públiques o la necessitat d'avaluar el valor públic de la cultura. També apunta una idea que continua sent pertinent per al món local: la transformació cultural no depèn només de nous programes, sinó de la capacitat d'hibridar administració i comunitat, institucions i ciutadania, coneixement tècnic i participació social. (n. de l'e., 2026)

Referència

Barbieri, N. (2018). *Políticas culturales en los ayuntamientos del cambio: ¿Hacia unas políticas públicas de lo común? Periférica Internacional: Revista para el análisis de la cultura y el territorio*, (18), 183–191.
<https://doi.org/10.25267/Periferica.2017.i18.13> [2]

Categories: Publicacions acadèmiques

Categories: Recursos i publicacions

Etiquetes: governança cultural

Etiquetes: polítiques culturals

Etiquetes: participació cultural

Etiquetes: drets culturals

Etiquetes: valor públic de la cultura

- [3]

URL d'origen: <https://interaccio.diba.cat/blogs/2018/municipalisme-cultural%20>

Enllaços:

[1] <https://interaccio.diba.cat/members/interaccio>

[2] <https://doi.org/10.25267/Periferica.2017.i18.13>

[3] <https://interaccio.diba.cat/node/7451>